

2013 október Hónapló

Parászka Boróka: Törlés

(Sosem gondoltam volna, hogy sorok közé fogok írni. Jó hely, oda több fér. Kedves nyolcvanas évek, bocsánatot kérek. Az alábbi történet, csakúgy mint a szereplők, nem a képzelet szüleményei. A valósággal való minden megegyezés tájainkon nem a véletlen műve, hanem szándékos, így élünk mind.)

Senki sem sejtette, hogy büntény történik a Hivatalban. A Hivatal, mint mindenhol errefelé, szigorún ellenőrzött hely. Oda bejárása nincs akárkinek, a belépés lehetőségét is ki kell érdemelni. Aki pedig beveszi magát a falak közé, az pontosan tudja, hogy őt megtiszteltetés érte, kegy. Egyike lehet azoknak, akiknek minden nap hétfőtől péntekig van hová menniük, meg honnan eljönniük (lehetőleg minél korábban), akinek számlája hónapról hónapra nemcsak fogy, hanem telik is (lehetőleg minél többel). Hivatalnoknak lenni azt jelenti, hogy vagy valaki, az első vagy a második emeletről, erről vagy arról az osztályról. A belépőkártyát ki kell érdemelni, mint mindenhol a Hivatalokban. Pontos, jól végzett munkával, amelynek az a célja, hogy a rendszer úgy maradjon meg, ahogy volt. Örökkön örökké nyíló és csukódó ajtókkal, mindegy is, ki lép be, ki távozik, kinek hízik és kinek fogy, csak fennálljon a fennálló. A legnagyobb eredmény és erény a „nem elvenni, nem hozzá tenni”, nem feltűnni, nem eltűnni, úgy csinálni a semmit, hogy a hivatal állandó maradhasson, minden idők előtt és túl.

Ne vegyünk tudomást arról, hogy most egy erdélyi, kisvárosi hivatalról beszélünk. A világ válik egyneművé ilyen helyeken, nincsen olyan, hogy nagyvárosi vagy kisvárosi, gazdag vagy szegény, román vagy magyar Hivatal. Az egyneműsödés, az irányítottság helyein, az engedelmesség, a fegyelem, az összezártság, a rendszert működtető állandó gyanakvás és készenléti állapot tereiben ezek a különbségek eltűnnek. A Hivatal, ahol a büntény történt, egy román-magyar hivatal éppenséggel, de ez az indítékok megértéséhez, az eszközök feltárásához, a tettes leleplezéséhez jottányit sem visz közelebb. A román-magyar hivatalok is ugyanúgy működnek, mint a többi portásokkal, térfiyelő kamerákkal, valamint kávéautomatákkal körbebástyázott helyek. Annyi a különbség, hogy a rendszer fenntartói nem csak azt tudják magukról, hogy ki kinek a kije, ki honnan jött, mi je van, kit kivel és miért. Azt is számon tartják egymásról, hogy román vagy magyar. Ezért a folyosó végi összeröffenésekkor, a halkán megosztott gyanúk, a kéznél lévő magyarázatok listáján, annak is az elején, ott szerepel az is,

hogy a gyanúsított, a kérdőre vont vagy a csak éppen nem szeretett – az román (vagy magyar).

A Hivatal ettől nem működik rosszabbul, sőt! Minél több eszköz van egymás felcímkezésére, beskatulyázására, minél több ok van az egymással szembeni gyanakvásra, annál nagyobb a rend. És ez a magasfeszültségű rend mindenkinek nagyon jó, mert így mindenki pontosan tudja, hol a helye, kiktől tartson, kikkel tartson. Lehet tervezni, tudható, hogy kivel mire kell vigyázni – mindenkivel! mindenkire! – kényelmes kis világ ez, nem érnek meglepetések.

Amikor megbomlik ez a rend, csökken a jótékonyan, közös erőfeszítéssel egymással szemben fenntartott feszültség, a Hivatalok jól háziasított, engedelmes népe szimatolni kezdi a veszélyt. Ilyenkor nem lehet csak úgy, egyetlen mozdulattal bebújni valaki mögé, hátrainteni, nem elég a magasra rándított szemöldök, a kellő időben, megfelelő szögben biccentett fej. Olyan rémséges helyzetek is lehetnek, hogy egyáltalán nem akad óvóhelynek alkalmas hát, sőt van, hogy kérdezni, sőt mondani is kell valamit. Állítani! Hivatalok omlottak már így össze.

Azt hogy a bűntény az idei év augusztusában, valamikor a déli órákban, minden előzmény nélkül történt, egyáltalán nem mondhatjuk. Voltak jól azonosítható előjelei, és ezekre többen, a leginkább halkak és arctalanok igenis nagy hanggal és még nagyobb arccal időben figyelmeztettek.

Minden akkor kezdődött, amikor megjelent a Hivatalban a rendszeridegen elem. Gyakorlott rendszerelemek azonnal tudták, hogy az ilyesmitől előbb-utóbb baj lesz. Ezt nem lehet megúszni. Már a hírre aggodalmasan reagáltak, hogy új ember érkezik, és az nem a mi emberünk. A „nem a mi emberünk”-et halk, de határozott hangon jelentik be ilyenkor, rövid összenézéssel, további információ hozzáadása nélkül. Nincs helye fecsegésnek. Aki a miénk, az tudja, hogy miként és miért a miénk. Attól a miénk, hogy tudja. Nem kérdez, nem vet ellent, összenéz, összetart. Aki nem a miénk, az sose lesz a miénk, annak helye nincs, azzal nem barátkozunk, nem nyújtunk kezet, annak nincs igaza, nem is látszik. Létezésének egyetlen célja, hogy szembe lehessen fordulni vele. Mi attól vagyunk mi, hogy nem vagyunk ő. Nincs beavatás, nincs tagfelvétel, nincs bocsánat, nincs élet a körön kívül.

Ha valaki a körön kívülről érkezik, akkor vele kapcsolatban értelmetlenné válik a honnan jött? kérdése. A hivatalra ráépülő, azzal együtt élő város jelei leperegtek róla. Senkinek se a senkije, jó barátja vagy rokona aztán végkép nem. Senki sem tudta, hogy ki az unokatestvére, a nagybátyja, az üzlettársa, hogy hová járt gimnáziumba, merről jön hivatali idő előtt, és merre tart hivatali idő után. Kellemetlen.

Belép pucéran önmaga, a pontos kóddal, kartotékkal rendelkezők közé, akik olyan fegyelmezetten nem csinálják a rendszerfenntartó semmit, és ettől az első perctől kezdve borul, romlik minden. Mivelhog nincs neki helye, ezért nem lehet rendreutasítani. Valamirevaló hát sincs előtte, nem állhat be sehová. Ott áll provokatívan egyedül: azonnal lerí róla, hogy rendbontó. Fegyelmezetlen, a fegyelmezés meglévő eszközei ugyanis vele szemben használhatatlanok. És megosztó. Ezt is azonnal tudták róla, amikor belépett, és megosztottak, volt, aki a háta mögött, és volt, aki előtte mondta el a kifogásait. Megosztó személyiség – tették hozzá, mert azonnal tudták, hogy mindez a baj, ez a működési zavar nem belülről fakad, hanem kívülről jön, leválaszthatatlan róla, egy vele. Ő a gond, a baj, a probléma, a vétek.

A hivatali etika működésbe jön, kivetí magából, és a számkivetettet azelőtt tetten éri, mielőtt bármit elkövetne. Bármit tesz ugyanis, csak

rosszat tehet, a jó oldalból nem jut számára semmi. Legjobb szándékai viszik a legrosszabb felé. Kellemetlen fráter, legbarátságosabb mozdulatai hozzák a legtöbb bajt. Ez az új jövevény például nyugtalanítóan, gyanúsán figyelmes volt.

A kollegináról, akiről mindenki azt tartotta számon illendően, hogy nagyon befolyásos apósa menyé, arra figyelt, hogy rózsái vannak. Narancsszínű, ragyogó rózsái a Hivataltól nem messze lévő kiskertjében, és pontosan látta, amit a többiek nem, hogy az erős hangú, határozott kollegina hogyan menekül hivatali idő után reszkető inakkal a rózsaragyogásba. Volt még egy rangidős kolléga, akit mindenki Bácsinak nevezett, a hivatal megtévesztően kellemkedő szigorával.

Na, róla, a rangidősről, például tudta, hogy munka után, hazafelé menet, rendszeresen vásárol leértékelt csokoládét, és együtt él a macskájával, valamint sokszor emlegetett, de otthonról nem mozduló, láthatatlan feleségével. A Bácsi furcsa szokásai közé tartozik az is – rögzítette kegyetlen pontossággal –, hogy délutánonként, inkább estefelé – márciustól októberig a „vakondszezonban” – vakondtúrásokat gyűjt. Mindennap megtölt a folyóparton egy műanyag szatyrot friss vakondtúrással, és a porhanyós földet hazaviszi. A rendbontó nem átalította megkérdezni, hogy mi végre a hazahordott vakondtúrás, így derült ki, hogy az otthonában kitartóan rá váró feleség és macska számára nemcsak a mindennapokat megédesítő akciós csokoládé, de a vakondtúrás porló földje is elengedhetetlen. Ezért ugyanis nem kell fizetni, mint az áruházi macskaalomért. Esténként megeszik hármasan a csokoládét, majd az állat (ő is féltett, ő sem jár ki) erre piszkít. Téltre, amikor megfagy a föld, és nem túrnak a vakondok, októbertől márciusig a lakás erkélyén raktározzák a vakondtúrásokat. Földkupacok, előre csomagolva, magas halmokban: csak ez látszik a Bácsi másoktól elzárt otthonából.

A Hivatal legtekintélyesebb hivatalnoka Úr volt. Úr beszédeket mondott, képviselt, aláírt, szilárdan állt a legszélesebb háta mögött. A Hivatal omlott volna össze nélküle. Róla is tudta azonban valaki, hogyan kóricál magánidejében bozontos, korcs kutyájával, unokáival titkon viselt rövidnadrágjában a hegyoldalokon, gomba és erdei gyümölcsök után kutatva. Kikandikáltak vékony lábai, dörgedelmes beszédei így inogtak meg, egyetlen szempillantás alatt.

Ebben az új, felforgató, provokatív, megosztó légkörben a gondosan rejtett, bujkáló arcok egyre inkább láthatóbbá váltak. A Hivatal pedig így a megszokott rendben tovább nem működhetett – ezt mindenki azonnal érezte.

A lázadás akkor kezdődött, amikor a Sóhajtozó Ember hosszú levelet írt. A Sóhajtozó Ember volt az első, aki a folyosón kimondta, sőt elkiabálta: gyanús vagy, nagyon gyanús vagy! A Sóhajtozó Embernek fogalma sem volt a ragyogó rózsák titkáról, a rövidnadrágos kirándulások útvonalairól és a vakondtúrások fölöttébb hasznos voltáról. Nem tudhatta, mert a Sóhajtozó Ember tartotta a legszigorúbban a szabályt. Nem kérdezősködött, nem figyelt, nem fordult oda, viszont nagyon félté és tisztelte a befolyásos apóst, a hosszúnadrágban elmondott beszédeket és azt, hogy a Bácsi a Hivatalon belül nem férj, nem macskatartó, nem csokoládéfüggő, nem macskaalom-lejmoló, hanem Bácsi. Ki nem mondott kérdéseit, mondatait a Sóhajtozó Ember sóhajokba csomagolta. Csak szívta és fújta a levegőt, hangosan, kényelmetlenül, szerteszét: áradt belőle a néma hadüzenet. Sistergett, sziszegett belőle a hivatali feszültség, így hagyta el a lélek nap mint nap. És aki kívülről látta őt, nem tehetett mást, csak szánta.

A hosszú fenyegető levél a Hivatal megtisztítását, a betolakodó eltávolítását, a régi rend helyreállítását követelte. Lista készült a

provokációkról, a megosztásról és erről a kényelmetlen új figyelemről. A megtisztítást, az eltávolítást és a régi rendet mindenki az aláírásával támogatta, egyként és fegyelmezetten. Odaírta a nevét a rózsás, a rövidnadrágos, a vakondtúrásos. Egyformán, egymás alá kerültek a nevek, kivétel nélkül. Senki sem kérdezte, hogy mi lesz vele, csak arra figyelt, mi lesz velünk. Senkit nem érdekeltek a magyarázatok, a Hivatalon túli dolgok. A rózsaragyogás összeegyeztethetetlen és kibékíthetetlen volt a vakondtúrással, a vakondtúrás a rövidnadrággal. Nem a mi emberünk, ne jöjjön be, ne menjen innen sehová, ne teljen, ne fogyjon. Ne legyen. Ennyit akartak.

De nem történt semmi. A Hivatal meggyengült, immár nem működött az eddigiek szerint, a betolakodó makacsul maradt. Fittyet hányva a feljelentésre, továbbra is bejárt, ott volt. Provokatíván, megosztóan, makacsul.

És akkor történt a bűneset. Egy nyár végi napon, legyünk ebben a pontos történetben nagyon pontosak: augusztus 29-én, a déli órákban valaki a nem a mi emberünk munkáját, ottlétének nyomait gondosan kitervelt, előre megfontolt és barbár módon, helyrehozhatatlanul és pótolhatatlanul megsemmisítette. Ki volt az? A Sóhajtozó Ember, a reszkető inú, az olcsó csokoládék rabja vagy bárki azok közül, akik mind fegyelmezetten felsorakoztak mögéje, aláírtak?

Nem érdekes. Így működnek ezek a hivatalos rendszerek, benne a kisvárosiak, nagyvárosiak, apósok és menyek, unokák és nagyapák, testvérek és testvérek, üzletfelek, románok, magyarok. Előbb-utóbb valaki valakinek a háta mögül: elkezdi rázni az öklét. Ki tudja, kinek a mozdulatai ezek? Majd feljelent. Aztán megnyomja a törlés gombot. Hogy ne legyen más, ne legyenek nyomok, csak a semmi, visszahozhatatlanul és jóvátehetetlenül.

A hivatali ökölrázásra válasz nem adható. A védhető viszont védendő, így lesz a védelem. És tudható, hogy a tudás hiába. Hiába a közelség, a távolság, a kérdés, a válasz. Az egyetlen nem hiábavalóság mégis újra és újra bemenni, jelen lenni. Törlés után újratekenni. Tölteni a hiányok közét, menteni a nyomokat. Jeleit annak, hogy van élet a rendszeren túl.

Tetszik 19 ember kedveli. Az ismerőseid közül te lehetsz az első.

Kapcsolódó írások:

1. **Parászka Boróka: Mackó úr** Eltűnő ország Magyarország, gondolhatta az átutazó novemberben, ködfoltból ködfoltba suhanva...
2. **Parászka Boróka: Magyarvallás** Októberben népszámlálási kampány volt, rosszul sikerült. Sokáig próbáltam úgy tenni,...
3. **Parászka Boróka: (...)** Az emberek általában nem használnak pontot. Mondta Krasznahorkai László október...
4. **Parászka Boróka: Húzzuk meg magunkat** Az egész Romániát behálózó magyar napilap, az Új Magyar Szó...
5. **Parászka Boróka: Rózsák tere** A Vatra Romaneasca – az egykor hírhedt és félt –...

Cimkék: **Parászka Boróka**